

Предговор

Хронологија, сложеница од грчких речи хронос (време) и логос (наука, реч). Сходно томе, наука о времену или дело – реч о времену, о низу догађаја поређаних онако како су се десили у временском следу. Важни датуми, значајни догађаји, прекретнице, разделнице, али и прегршт детаља свакодневног живота у свој његовој разноликости и пуноћи. Хронологија на природан и једноставан начин повезује и реконструише догађаје и успоставља спону између прошлости и садашњости, а таквом својом природом нуди могуће одговоре на питања која се у вези са историјским догађајима постављају данас. Такође, објашњава историјске корене сукоба, промена, процеса и омогућава да се лако уочи временска удаљеност између догађаја и појава. Историчар, коначно, самим избором догађаја које бележи имплицира узроке и последице односно успоставља везу, која је понекад директна и видљива а понекад суптилна и обично невидљива, између појединих догађаја, простора и процеса или актера. И самим тим избором, он већ уноси и делић личних сагледавања времена и збивања у њему будући да чисте непристрасности и нема. Сажетост или шкртост хронолошких одредница, летописно низање датума, хроничарско бележење живота – по свејединству животних појава и процеса, које је суштинско и исконско начело живота и историје – на крају добијају унутрашњу повезаност и заокруженост, логику и смисао. Ипак, са становишта данашњег тренутка или последица често се, намерно или ненамерно, заборавља хронологија догађаја, а управо она може да осветли многа збивања, да уочи корене процеса, појава или понашања у историји. Да се супротстави свеprisутном забору.

У обиљу дела о Косову и Метохији недостајала је класична књига која би на ленти времена поређала важне догађаје који су се дешавали на овом простору или око њега и то од тренутка када је Српска војска победоносно ушла у Приштину у Првом балканском рату и после више векова повратила Косово и Метохију у састав Србије па све до данашњих дана. Дакле, од 1912. до 2012. године. Један век, од чега готово 90 година 20. столећа од чијих су ратова и идеологија само мали простори на Земаљској кугли били поштеђени. Таква, она је кратка историја и својеврстан вековник Косова и Метохије и Србије.

Читав један век расутих догађања на Косову и Метохији, запамћених или ишчезлих у протоку времена, сакупљен је у корице ове књиге. Век сарадње, културних и привредних достигнућа, какве-такве модернизације али и век несигурности, имовинске и личне, столеће паралелног живота људи, паралелне историје истог простора, досељавања и исељавања, омраза, злочина и освете. Век који је у највећем броју година био прожет неслогом, прогонима и злочинима, са мало спокојних и светлих раздобља. И тако све до самог његовог краја, 1999. године, ратног сукоба и напада НАТО земаља на Србију због Косова и Метохије, као увода у отимање овог простора проглашавањем а потом и признавањем независности у првој деценији овог столећа.

Косово и Метохија се читав век налазе у саставу модерне Србије, боље рећи југословенске државне заједнице. На крају тог века слика је крајње суморна, а резултати поразни. Срба на Косову и Метохији има свега неколико процената. Оно што турски освајач није разорио у више векова своје владавине уништено је за само неколико дана, у марту 2004, и то пред очима наоружаних и најмодерније опремљених снага НАТО, САД и бројних земаља. Као да су после прећутног изгона Срба 1999, на који нису адекватно реаговали, смишљено оставили тај простор на милост и немилост албанским националистима који су у својим бестијалностима немилици уништавали црквене и друге споменике српског постојања на простору Косова и Метохије. Погром из марта 2004, како је назван тај рушилачки атак, није добио ни адекватну истрагу а камоли судски епилог, и поред сталних позивања међународне заједнице на владавину права. Шта је са истрагама, са казнама, са ревитализацијом уништене српске баштине? Шта је са повратком Срба на своја огњишта?